Səssiz yalqızlığın maskası

RƏVAN

Müasir dövrün sürətlə inkişaf edən texnologiyası və artan sosial əlaqələrə baxmayaraq, insanların əksəriyyəti heç olmadığı qədər tək hiss edir. İnsanın gündəlik qaydalara uyğun, eyni ritmlə yaşaması - səhər oyanmaq, eyni marşrutla işə getmək, tanımadığı insanlarla mexaniki münasibətlər qurmaq və axşam evə qayıdaraq səssizlik içində günü bitirmək - tədricən onu içində yaşadığı reallıqdan uzaqlaşdırır. Bu cür monoton həyat tərzi ilk baxışda sakitlik və sabitlik təəssüratı yaratsa da, əslində insan psixologiyasında dərin bir boşluq və mənasızlıq hissi formalaşdırır.

Yalqızlıq sadəcə fiziki olaraq tək qalmaq deyil. Ən böyük yalqızlıq insanın öz hisslərini, düşüncələrini, arzularını ifadə edə bilmədiyi və ya kiminsə onu həqiqətən anladığına inanmadığı zaman ortaya çıxır. Bu cür emosional tənhalıq, xüsusilə eyni həyat dövrünü təkrar-təkrar yaşayan fərdlərdə özünü daha kəskin göstərir. Zaman keçdikcə insan hisslərini boğur, daha az danışır, daha çox susur və yavaş-yavaş daxilindəki "mən"i itirir.

Monotonluq içində formalaşan bu səssiz yalqızlıq, çox vaxt maskalanır. İnsanlar üzlərinə təbəssüm taxır, sosial rollara bürünür və sanki hər şey qaydasındaymış kimi davranırlar. Amma bu süni davranışların arxasında dərin bir yorğunluq, anlaşılmamaq qorxusu və əlaqə qurmaqda çətinlik yatır.

2004-cü ildə uruqvaylı rejissorlar Xuan Pablo Rebella və Pablo Stoll tərəfindən çəkilən "Viski" (Whisky) filmi sadəliyin arxasında gizlənən dərin psixoloji qatları ilə tamaşaçını sarsıdan bir sənət nümunəsidir. Film, gündəlik həyatın təkrarçılığı və səssizcə yaşanan yalqızlığın insan xarakterini necə dəyişdirdiyini ustalıqla nümayiş etdirir. Çox danışmayan personajlar, səssiz səhnələr və ağır ritm - "Viski" sanki zamanın donduğu, duyğuların isə gizləndiyi bir dünyanı canlandırır.

Filmin əsas qəhrəmanı Yakobo, Montevideoda bir corab fabrikinin sahibidir. Onun həyatı nizamlı, amma ruhsuzdur. Gündəlik iş rejimi, dəyişməyən vərdişlər və insanlarla minimal ünsiyyət - bu, onun həyat fəlsəfəsidir. Qardaşı Hermanın şəhərə gəlməsi ilə Yakobo, işçisi Marta ilə "evlilik oyununun" planını qurur. Bu qərar həm absurd, həm də filmi gözardı edə bilməyəcəyimiz bir həqiqətə bağlayır.

Burada film bizə ilk ipucunu verir: İnsan, daxili boşluğu başqalarının gözündə "normal" (amma normal olan nədir?) görünməklə doldurmağa çalışır. Yakobo həyatının nə qədər boş və tənhalıq içində olduğunu bilsə də, bunu aşkar göstərmək istəmir. Əvəzində bir maska taxır - Marta ilə saxta münasibət quraraq özünə və başqasına yalan danışır.

"Viski" yalqızlığın insan ruhunda yaratdığı təzyiqi göstərməkdə fövqəladə dərəcədə real və kəskin yanaşır. Yalqızlıq bu filmdə sadəcə fiziki deyil, eyni zamanda emosional bir vəziyyətdir. Yakobo ilə Marta bir-birinin yanında olsalar da, əslində hər ikisi tamamilə təkdir. Onlar bir-birilə danışmadan, sadəcə varlıqları ilə bir yoldaşlıq qurmağa çalışırlar. Bu isə insanın psixologiyasında qorunma mexanizmi kimi çıxış edir: Duyğuları gizlət, maskalan, sus - bəlkə belə daha az ağrıdacaq.

Yakobonun təkliyini anlayan tamaşaçı onu mühakimə etməkdənsə, yazığı gəlir. O, əslində sevmək istəyir, amma necə seviləcəyini və ya sevgini necə göstərəcəyini bilmir. O, daxili çatışmazlığını susqunluqla ört-basdır edir. Bu isə bir çox real insanın yaşadığı bir psixoloji haldır - içindəki boşluğu tanımamaq üçün sosial maskalar taxmaq.

Filmdə Marta xarici dünyaya sakit, bəlkə də bir qədər donuq görünür. Amma onun daxili dünyası filmin irəliləməsi ilə daha aydın görünür. Onun varlığı Yakobo üçün bir ümid işığı olsa da, Marta da öz növbəsində həyatın ona verdiyi rolun içində boğulur. Final səhnəsində Marta qəfildən yox olur - nə bir açıqlama, nə bir vida. Bu yoxluq, filmin ən güclü metaforlarından biridir: İnsan bəzən o qədər uzun müddət maska taxır ki, kim olduğunu unudur və nəticədə yox olur - həm başqaları üçün, həm də özü üçün.

Filmin adının "Viski" olması belə təsadüfi deyil. Bu söz, filmdə birgə foto çəkdirərkən insanların gülümsəməsi üçün deyilir - süni bir sevinc yaratmaq üçün. Bu, filmin ana ideyasını əks etdirən simvoldur: Saxta gülüşlər, süni münasibətlər və səssiz fəryadlar. İnsanın sosial ehtiyaclara uyğun yaşamaq üçün özünü necə dəyişdirdiyini və əslində kim olduğunu necə gizlətdiyini göstərir.

Viski yüksək səslə danışmadan, dramatik səhnələrə ehtiyac duymadan insan ruhunun ən qaranlıq otaqlarını göstərir. Film bizə sadə bir həqiqəti xatırladır: İnsan yalqızlıqdan qaçmaq üçün bəzən özünü belə tanınmaz hala sala bilər. Bu psixoloji vəziyyət təkcə filmin qəhrəmanlarına deyil, hər birimizə tanış ola bilər.

Çünki biz də zaman-zaman viski deyərək süni gülümsəyir, içimizdəki boşluğu maskalarla örtürük. Amma bu maskaların arxasında dayanan səssiz fəryadı eşitmək - həm özümüz, həm də başqaları üçün - bəlkə də həyatın ən böyük cəsarətidir.

Türkiyəli məşhur rejissor Zeki Demirkubuz bu film haqqında belə deyir: "Filmi festivalların birində izlədim. Bitəndə özözümə dedim ki, bunu kim çəkibsə, bu psixologiya ilə, bu ruh halıyla yaşaya bilməz. Bir-iki ay keçmişdi. Qəzetlərdə oxudum ki, filmin müəlliflərindən biri intihar edib. Həmin gün təzədən izlədim filmi. Sənət bəzən yaradıcısının bütün kartlarını açıb masaya qoyur".